

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cultură

au plecat să propoveduiască cei vre-o doisprezece intelectuali din Blaj, cultură românească. Despărțământul Blaj al Asociațiunii și-a ținut obișnuita adunare în comuna Bucerdea grănoasă și aci s'a petrecut apostolatul. Profesori, avocați, preoți, oameni cu carte și pregătiri superioare s'au coborât în mijlocul poporului de rând, ca să-l îndemne să-și iubească limba, cântecele, portul. Și mulțimea asculta mirată. Adecă mai trebuie să zici soarelui să răsără, vântului să sufle, râului să curgă, privitytoarei să cânte? Ciudat apostolat! Să predici o cultură, care ne împrejmuie, în care respirăm, care trăește și înflorește aici de când e lumea. Cultura, care a cucerit plaiurile aceste și pământul l'a făcut român. Care a nivelat diferențele de graiu, de sânge, de temperament dintre atâtea popoare heterogene de pe acest pământ, a înghițit pe avari, slavi, cumani, tătari. Care umple spațiul acesta mare dela Nistru până la Tisa cu al său strigăt de biruință, de triumf, de seninătate, de dulceață și farmec.

Și totuși cei vre-o doisprezece cărturari la adunarea despărțământului din Bucerdea grănoasă au fost remarcabile apariții. Oameni cu multă carte, cu școli și învățatură, cari au avut prilejul să cunoască alte popoare cu vechi tradiții, cu istorie strălucită, cu uriașe așezăminte culturale. Cari au învățat să admire tenacitatea tuturor ginților de pe acest glob în lupta lor spre înaintare și lumină. Cei mai mulți și-au făcut școlile dela anul șapte și până la treizeci în atmosferă străină, în școli străine, în spirit și limbă străină. În tot șirul acesta lung de ani nu știm dacă au auzit cândva făcându-se pomenire de cultura noastră românească, de dulceața cântecului, de frumseța portului nost.

Și ei totuși fac pe apostolii culturii românești. Vă trebuie un mai mare triumf al geniului românesc ca acesta? Ne vorbiți de vechea și temeinica cultură germană. Dar nu vedeți, că cei mai înverșunați propagatori ai culturii maghiare sunt azi germanii? Cum toată inteligența șvabogermână își desconsideră trecutul, limba, obiceiurile chiar și jură subt steagul maghiarismului? Ni-se vorbește de tenacitatea culturii slave și nu vedeți pe primatele Chernoch, pe episcopul Muncaciului Pap, pe intelectualii aceia mulți slovaci, sârbi, cari fac pe apostolii șovinismului maghiar și își desconsideră neamul, din care au răsărit? Ajunge cultura aceasta cândva cu a noastră?

Comparați cu aceștia, inteligența noastră și veți afla aci aceeași inimă, palpitând, care bate în pieptul milioanele dela sate. Ce superioară este cultura noastră aici la gurile Dunării, ce adâncă duiosia cântecului, farmecul graiului și frumseța portului. Altcum ce ar ținea legat pe omul cu carte de mulțimea mare și mizeră dela sate care e română?

Adunarea generală a despărțământului „Blaj” al „Asociațiunii”.

Duminecă în 7 a. l. c. s'a ținut adunarea generală a despărțământului nostru, în frunțașă comună Bucerdea-grănoasă din vecinătatea Blajului.

Cu toate că vremea era foarte puțin favorabilă, și începuse o ploaie mărunță încă de cu noapte, adunarea a fost binecercetată și a reușit pe deplin.

Poporul s'a prezentat în număr foarte frumos în noua biserică, cu un iconostas de toată frumuseța datorit pictorului Flaviu C. Domșa și împodobită până sus cu o sumedenie de covoare cu motive naționale, care de care mai minunate. Indesebi corul, unde cânta tineretul sub conducerea tinărului învățător Toma Simu.

Membrii comitetului și oaspeții din Blaj au plecat cu 5 trăsuri. Remarc pe dnii Dr. Iuliu Maniu directorul desp. A. C. Domșa, Ștefan Roșan, Gavr. Precup, Ioan Fodor, Dr. D. Szabó, Dr. I. Rațiu, Al. Ciura,

Fl. C. Domșa, Dr. Oct. Prie, N. F. Negruțiu, Ștefan Pop, Matei Pop, Ovidiu Hulea, părintele Metea etc.

Prezidentul Dr. Iuliu Maniu, deși timpul era foarte nefavorabil, e întimpinat de un banderiu de călăreți, cu steag, în numele cărora îl binevintează Gh. Moșneagu. Poporul e postat de ambele părți ale drumului, în haine de sărbătoare salută pe oaspeții în ușa bisericii, prin graiul curatorului Șuteu.

Serviciul divin l-a celebrat A. C. Domșa, cu asistența preoților profesorii Șt. Roșianu și Șt. Pop.

Părintele Șt. Roșian, cu cunoscuta-i oratorie a rostit o predică foarte potrivită, ce a fost ascultată cu mult interes.

După serviciul divin, adunarea se începe la orele 11, prin discursul de deschidere al prezidentului Dr. Iuliu Maniu. Dsa aduce elogiul poporului din Bucerdea, care a ridicat o biserică și o școală atât de frumoasă, ascultând de povața înțeleaptă a harnicului ei păstor sufletesc, părintele Marian Păculea. Tălmăcește rostul „Asociațiunii”, îndeamnă pe oameni la strădanie pentru carte, punându-le înaintea ochilor pilda strălucită a lui Ioan Maiorescu, odraslă a acestei comune.

Urmează raportul secretarului și al cassarului, despre activitatea comitetului în anul experiat, din care se remarcă indeosebi conferențele număroase, ce s'au ținut la „Academia populară”. Despărțământul numără 125 membri (105 ordinari); un număr, cu care nu se poate mândri decât numai trei despărțăminte ale „Asociațiunii”.

Profesorul Gavril Precup a ținut apoi un discurs avântat, plin de învățăminte pentru popor, îndemnându-i la muncă, cruțare, cumpăt și economie rațională.

Noul comitet e ales în modul următor: Director: A. C. Domșa, membrii: Ștefan Roșian, Al. Ciura, Dr. O. Prie, Valer Suciș Dr. V. Macaveiu, Ștefan Pop, N. F. Negruț.

Delegații pentru adunarea generală din Orăștie au fost aleși dnii Dr. Iuliu Maniu și Aurel C. Domșa.

În discursul de încheiere dl Dr. Iuliu Maniu depune mandatul comitetului, — de activitatea căruia se leagă serbările jubulare de acum doi ani — înființează o bibliotecă și agentură în aceasta comună, și îndeamnă cu stăruință pe țărance să țină la portul și țesăturile naționale atât de minunate, și distribuie două premii de câte 5 coroane și 5 diplome de laudă pentru țărancele, cari au avut țesăturile cele mai frumoase.

Părintele Păculea mulțamește, de în

cheiere, comitetului pentru învățăturile, ce le-au răspândit poporului.

După adunare oaspeții au fost intru-niți la masa ospitalieră a părintelui Marian Păculea, unde s'a rostit mai multe toast.

Spre seară, ne-am rentors cu cele mai bune impresii, cu convingerea, că fericit e satul, a cărui păstor sufletesc e la înălțimea chemării.

Rap.

Șovinism în armata comună.

În ziua de 18 August s'a petrecut în Agnita un caz caracteristic. Comandantul de corp Kövesházi Kövess Hermann s'a nimerit să fie tocmai în puternica comună săsască Agnita, unde inteligența săsască în frunte cu preotul și învățătorii au ținut să-l primească cu entuziasm. Pe edificiul școlii au arborat drapelul negru galben (?) și cel albastru-roșu — vorbă fiind de armata comună — apoi a glorificat în termeni elogioși vitejia germană, disciplina teutonică, calitățile înalte ale oficerului german. Generalul a răspuns scurt. Arătând spre steagurile, cari fălăiau sus a zis: „Il fac atent pe dl director, că suntem în Ungaria“. Apoi s'a tot dus fără să-i mai învrednicească de o atenție.

Foile maghiare înregistrează cazul cu mare satisfacție și constată, ce progrese a făcut șovinismul unguresc în țarmată. Despre comandantul Clujului generalul Karg spun că la întâmpinarea rezerviștilor i-a salutat pe aceștia cu o vorbire ungurescă și șovinistă, iar muzica a intonat imnul lui Rákoczi.

Tot semne bune!

Glasuri nemeșești. În „Ujság“-ul din Cluj serie baronul Thoroczky Victor, un primarticol, din care extragem următoarele:

„Of, că e de perit maghiarul ardelean! Cel ce nu vede aceasta, ochii aceluia i-a a-

coperit o ceață, de care nu se poate vindeca. Se prăpădește maghiarul ardelean nu numai cu averea, în năravuri, ba și-a pierdut și încrederea în sine. Dușmanii noștri (noi Români. Nota Red.) pe cari noi i-am nutrit, i-am apărât, i-am crescut mari — atât aici în lăuntru, cât și în afară de hotarele noastre, (e vorbă de România. Nota Red.) — se sporesc, se întăresc și așteaptă pustirea noastră cu cuțitul în mână, ca în momentul potrivit să ni-l implante în inimă. Să ne ridicăm pentru toate aceste cuvântul nost la locurile competente (la guvern!) nu rugându-ne, pentru că glasul cerșitorului e fără rost. Să ne fie lozuica: biruință sau moarte, pentru că mai bine să murim moarte eroică pe câmpul de bătălie, decât să devenim robii — slujilor noștri de odinioară...“

Secretarul societății agrare ungurești din Cluj apoi scrie despre Ardeal ca de o țară vândută românilor (Eladó ország), spunând de sute de mii de iugăre acaparate de români în anii din urmă. De atâta lipsă de bun simț și seriozitate a rămas surprins și arhișovinistul Bud. Hirl., care în numărul său de Duminecă desminte categoric informațiile aceste tendențioase, spunând, că cumpărările și vânzările de moșii își au cursul lor normal în Ardeal și nici decum nu se poate ascrie aceasta în favorul sau defavorul vreunei naționalități. „Cum s'a obișnuit a se vorbi însă în gazetăria ardeleană de primejdia valahă de natura aceasta, este o simplă reclamă prea transparentă...“

Cum am zis și noi de atâtea ori: Domnii aceștia is datori vânduți. Le trebuie cumpărători ponderoși și la încheierea târgului le-ar plăcea să poată invoca cât mai des și mai cu efect asistența statului și primejdia națională.

RAPORT GENERAL

al comitetului central „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, către adunarea generală, convocată în Orăștie, la 14 și 15 Septemvrie n. 1913.

(Continuare și fine.)

Celelalte despărțăminte, adică 15, n'au desfășurat aproape nici o activitate, iar 5 nici n'au funcționat și anume: Cohalm, Hălmagiu, Lipova, Orade și Treiscaune-Ciuc. Numărul despărțămintelor active totuși s'a sporit, față de anul precedent și comitetul central nădăjduiește că va reuși, pe rând pe rând, să în activeze despărțămintele care nu funcționează, și să îndemne la muncă pe cele neactive.

De când urmărim și controlăm mai deaproape activitatea despărțămintelor, am constatat, că activitatea sau neactivitatea lor deprinde dela oamenii, cari stau în fruntea lor. Dacă directorii și comitetele cercuale ale despărțămintelor își implinesc datoria și lucrează cu stăruința cuvenită, reușesc să trezească o viață culturală chiar și în ținuturile adormite. Dovadă despărțământul maramurașan Vișeu-Iza. Iar dacă oamenii dela conducere nu se interesează de răspândirea culturii în popor, cele mai active despărțăminte trec în șirul celor neactive. Adunările cercuale ale despărțămintelor trebuie să fie deci cât se poate de precaute la alegerea persoanelor, echemate să le conducă. Să nu se uite nicicând, că a sta în fruntea unei instituțiuni numai atunci înseamnă o cinste dacă și tu poți să-ți implinești datoria.

Activitatea despărțămintelor a îmbrățișat, ca și în anii trecuți, răspândirea culturii între țărani și cărturari, cu ajutorul: prelegerilor populare, conferințelor pentru intelectuali, reprezentanțiilor teatrale, șeză-

FOIȚA.

Floarea Betuliei.

Sub acest titlu a apărut în zilele acestea un strălucit roman din epoca asiro-babiloniană, datorit scriitorului maghiar Stefan Lazar și tradus în românește de dl Alexandru Ciura.

Pe o întindere de 222 pagini, romanul ne dă o serie de tablouri, care de cari mai admirabile din lumea veche, și toată acțiunea e grupată în jurul scenei biblice: Uciderea lui Holofern din partea Iuditei.

Drept specimen reproducem un capitol:

XXVIII.

Adio, Nabuzar.

Comandanții intrară cu toții în cortul lui Holofern. Vagao aduse cupele de aur.

Stăpânul oștirilor îl puse pe eroul lui Izrail lângă el, îi luă mâna, uitându-i-se în ochi.

— Rămâi oaspele meu până mâne sau până când vei vrea. Crede-mă, Salatiel, că te-am îndrăgit, și dacă sufletul tău e tot așa de escelent ca și trupul, vom fi prietini buni.

Salatiel răspunse:

— Puternice stăpâne, tu reverși asupra mea strălucire. Ar fi o mare glorie pentru mine să fiu prietinel tău, dar pe noi ne despărțesc contraste mult mai grave...

Holofern îl intrerupse:

— Pentruce? Pe câmpul de luptă ne măcelărim, dar aici încetează dușmânia și ne petrecem prietinește...

Cupele se ciocniră, beau cu toții.

Salatiel zise:

— Nabuzar a fost un viteaz de seamă.

— A fost viteaz și tare ca o stâncă, dar tu l'ai prăbușit, — zise Holofern. — Ce luptă frumoasă a fost! O singură aruncătură...

Thartan observă:

— A fost o luptă grea, și oare ce s'ar fi întâmplat, nobile Salatiel, dacă lovitura cea dintâi nu ar fi fost a ta?

Salatiel ridică din umeri.

— Imi pare rău de Nabuzar...

Rabsaris intrerupse:

— Dar totuș te bucuri că trăiești și ciocnești acum cu noi.

Salatiel zimbi.

— Fără îndoială, deși e un lucru foarte frumos să cazi în război.

Holofern zise:

— Nu-ți pară rău pentru Nabuzar, pierderea lui se resimte, dar mai sunt aici încă mulți viteji puternici, cu cari să te măsoari... Mâne se va lupta cu tine Thartan, apoi Rabsaris, sau Sarezar.

Thartan râse, întrebându-l pe Holofern:

— Ești așa de sigur, că Salatiel mă va răpune și pe mine? Nu vă grăbiți cu jalea; se va vedea, cine va fi biruit...

— Unul din noi va fi biruit, — răspunse Salatiel cu o nuanță de batjocură. — Dacă voui fi învingător eu, tu te-ai dus, iar dacă biruești tu, m'am prăpădit eu...

Holofern își goli cupa și îi zise lui Salatiel:

— Adevărat. Dar e sigur, că la urmă tot noi vom rămânea deasupra.

Și arăta în spre Betulia. Salatiel răspunse:

— Ascenziunea este foarte bine venită, pentru cei ce vor să-și deprindă musculatura picioarelor, dar nu e bine, să te urci prea sus. S'a întâmplat de multe ori, că cei ce vreau să urce un munte prea înalt, au lunecat și au căzut...

Fața lui Holofern se contractă.

— Calea e piezișă. — zise el privind spre Betulia, — dar totuș vom ajunge cumva și atunci apoi...

Tăcu, privind încrunțat.

— Stăpânitorule al lumii, nu vei ajunge acolo! E de prisos aici ori ce mijloc de asediu, sau mașini de luptă...

— O să vezi, Salatiel, că voui ajunge. Samas, zeul Soarelui își va mai arăta fața de două ori și atunci voui fi în Betulia, și nu va rămânea din ea nici piatră pe piatră... Dar acum să bem și să ne iubim ca prietini!

Beură, ca prietini.

Intr'aceea trupul lui Nabuzar fu ridicat și dus în cort, unde îl înfășurară în giulgiuri.

torilor culturale, cursurilor de analfabeți, expozițiilor de tot felul și prin împărțirea de cărți. În unele despărțăminte această propagandă culturală se face sistematic, după un plan bine chibzuit și, prin urmare, se și obțin rezultate multămitoare. În cele mai multe despărțăminte se face și astăzi o muncă pe dibuite și întâmplătoare.

Pentru a înlătura această lipsă de orientare, comitetul central, la sfârșitul anului 1911, a adresat o circulară tuturor despărțămintelor, indicându-le problemele cu cari au să se ocupe și înșirându-le mijloacele și felul cum au să lucreze, ca activitatea lor să fie practică și rodnică.

Prelegerile populare.

În circulară s'a stăruit mai ales asupra prelegerilor populare, cari s'au dovedit a fi cele mai potrivite mijloace de propagandă culturală la sate. Unora dintre despărțăminte, cari s'au angajat să țină serii de prelegeri sistematice, li s'au împărțit ajutoare de câte 100 cor. pentru acoperirea cheltuielilor de drum, și anume despărțămintelor: 1. Abrud Cămpeni, 2. Aiud-Teiuș, 3. Beclean, 4. Beiuș, 5. Ceica, 6. Cluj, 7. Lugoj, 8. Măhaciu, 9. Marghita, 10. Mercurea, 11. Murăș-Ludoș, 22. Murăș-Oșorhei, 13. Năsăud, 14. Săliște, 15. Sebeș, 16. Sibiu, 17. Șimleu și 18. Zernești, iar 19. desp. Teaca i-s'a dat un ajutor de 50 cor.

Aceste 19 despărțăminte, cari au primit, în total, suma de K. 1850, au ținut 598 de prelegeri populare. Dintre ele s'au distins despărțămintele: Năsăud, cu 118 prelegeri, în 24 comune; Săliște, cu 81 de prelegeri, în 12 comune; Murăș-Oșorhei, cu 74 prelegeri, în 25 comune; Beclean, cu 47 prelegeri, în 17 comune, și Teaca, cu 37 prelegeri, în 16 comune.

Numărul prelegerilor populare, în cursul anului 1912, împreună cu cele ținute de conferențiarul agronomic al Asociațiunii, după cum se poate vedea din anexele IV și V, se urcă la 1140, prin urmare arată un spor de 367 prelegeri față de anul 1911. După informațiile primite dela directorii despărțămintelor, aceste prelegeri au avut aproximativ 125 de mii de ascultători

Din anexa VI se poate vedea, ce fel de chestiuni au fost tratate în cele 1100 prelegeri, ținute de despărțăminte, și cari profesioni din pătura noastră cultă au ținut cele mai multe prelegeri.

La acest loc amintim și de activitatea conferențiarului agronomic al Asociațiunii. În cursul anului 1912, a ținut, în total, în 23 de comune, 40 de prelegeri, în cari a tratat practic diferite chestiuni economice, după cum se poate vedea din anexa VII a acestui raport. Unele dintre prelegeri au fost însoțite de proiecțiuni de schiopticon (Stupăritul și Vieța lui Iisus). A propagat ideea însoțirilor, reușind două însoțiri Raiffeisen și o reuniune pentru asigurarea viteilor; a ținut un curs de 5 zile despre „Cultura viilor” și un curs de 3 zile despre „Pomărit”. A scris lucrarea „Ingrijirea gunoierului măiestrit”, care se va publica în „Biblioteca populară a Asociațiunii”. În excursiunile sale a înscris membri la Asociațiune și a adunat obiecte pentru muzeu. Conferențiarul agronomic a întâmpinat mari greutăți în propaganda economică, deoarece cheltuielile sale de drum, în cursul anului 1912, trebuiau să fie suportate de despărțăminte sau de comunele cari îl invitau să țină prelegeri. Așa se explică numărul limitat de prelegeri ce le-a putut ține. Acest neajuns a fost înlăturat de adunarea generală din anul trecut, care a hotărât, ca cheltuielile de drum să fie acoperite din centru. Urmarea acestei hotărâri a fost, că, în prima jumătate a anului 1913, a putut să țină 145 de prelegeri în 66 comune din diferite ținuturi. A cutrierat comitatele Alba-inferioară, Hunedoara, Turda-Arieș și Bihor.

Instrucțiunea analfabeților.

Despărțămintele Asociațiunii, în cursul iernii 1911/12, au dat o deosebită atențiune și instrucției analfabeților, în urma circularii primite dela Comitetul central. S'au ținut cursuri regulate în 46 de comune, aparținătoare la 23 de despărțăminte, instruindu-se, în total 890 de analfabeți, deci aproape în-doit ca în iarna precedentă. Cinci dintre instructori au primit dela Comitetul central câte un premiu de 50 cor. iar unul un pre-

miu de 25 cor. În alte 9 despărțăminte s'au încercat asemenea cursuri, dar parte n'au reușit, parte au fost oprite de jandarmi.

Cursurile de analfabeți s'au continuat și mai intensiv în iarna anului 1912/13; despre acestea, însă vom raporta în anul viitor. În ambele ierni comitetul central a împărțit gratuit în total 1131 de abecedar pentru analfabeți de I. Bota, în preț de K. 452'41.

Averea Asociațiunii.

Averea totală administrată de Asociațiune, la sfârșitul anului 1912, era K. 1.240.980'34, din cari subtrăgând pozițiile transitorii de K 55,066'40, rămâne o avere curată de K 1.185.913'94. Averea Asociațiunii arată deci o creștere de K 86,588'07 față de anul 1911, provenită din noile fundațiuni primite în cursul anului și din creșterile normale ale fondurilor administrate de instituțiunea noastră.

Correspondențe.

Avea-vom „Sinod

Arhidiecezan“?

III.

Examenele prosinodale.

Cu pași plumburii a sosit vremea care a străplântat și la noi recunoașterea necesității unei regenerări a vieții pe toate terenurile, a trebuinții de a se renaște toate în Hristos, lozincea ce de mult se accentuează în apus purtată pe aripi de zefir pornit din centrul de pulsație a vieții creștinești, din Roma.

Ca să putem inaugura opera restaurării în Hristos cu speranța izbândeii dorite, trebuie să ne renaștem întâi noi înșine, mari și mici de o potrivă, pornișcă vântul cald al premenirii de sus, sau de jos, e tot atât, numai să-i simțim valurile parfumate cu mirezme mântuitoare. De o vreme încoace resimțim adieri blânde de vânt primăvăratice, dar simțim și presimțim, că suflul lui nu topește straturile de gheață seculară din inimile noastre înfrigurate de alte griji, cari în mod fatal le-au cucerit și le țin prizoniere. Suntem robii acelor griji la cari poetul (Vlahuță) le-a zis: „Silă de ziua de azi și frică de ziua de mâne”. Regenerarea proprie reclamă încordare, jertfă, stăruință, răbdare, la cari ne pretăm în silă („silă de ziua de azi”) prevăzând că pe urmele trudei noastre nu vor răsări spice cari înlătură „sila zilei de azi și teama zilei de mâne” și că alții mai practici și mai norocoși vor intra cu secerea în holdă mai deasă și mai aurită, fără încordarea noastră: „Te-or întrece nătarăii, de ai fi cu stea în frunte” (Eminescu). Opera de regenerare, cu alte cuvinte, numai așa promite rezultate, dacă se face selecțiune între silitori și între cei leneși și dacă asigurăm, pe cât putem, subzistența ai lor noștri, în chipul indicat în articolii premergători.

Deviza zilelor noastre accentuată până la abuz este cultura. E fapt, că în timpul din urmă și clerul nostru arată înclinare îmbucurătoare în direcția aceasta, dar bine să grijim, că noi trebuie să ne îmbogățim sufletul cu o cultură preoțască, religioasă și

Se auzia boretul cântului mortuar. Ii săpară mormântul în cortul lui.

În fundul groapei puseră rogojini înmuiate în rășină și așezară pe mortul iubit, culcat în stânga cu genunchii puțin adunați ca și când ar fi durmit... Ii puseră la căpătăiu o cărămidă, de pernă, îi futinseră mâna stângă, punându-i în ea un vas de aramă, apoi îi așezară mâna dreaptă deasupra vasului...

La încheietoarea mâinii îi atârnară un cilindru în formă de sigil din piatră de meteor, și un cilindru fără inscripție, dar încărcat cu deseme, îi puseră la picioare, iar la mijloc un cilindru mai mic...

Lângă vasul de aramă, puseră un băț de trestie.

La picioarele mortului rânduiră vase cu pește, pui și smochine, apoi un ulcior de lut și un păhar de beut, ca nobilul mort, să aibă merinde îndeajuns, până ce va percurge calea nesfârșit de lungă, ce desparte împărăția Vieții de aceea a Morții...

Când au terminat cu toate aceste, l'au anunțat pe Holofern, că Nabuzar e gata de drum.

Holofern veni cu comandantii; veni și Salatiel, să-i dea onorurile din urmă. O tânguire mare umplea valea Esdrelonului.

Salatiel zise:

— Nu-mi trebuie armura mortului...

Holofern dete ordinul:

— Puneți-o în groapă!

Armele fură așezate în sicriu, cântările mortuare se tânguiau întruna, în vreme ce mormântul fu acoperit.

Iar Holofern luă lancea cu vârful întraurit, atârând de ea inscripția:

„Aici se odihnește Nabuzar, comandantul babilonian. A fost viteaz, a ucis poame întregi în luptă dreaptă. Zeule Nergal, fii milostiv cu sufletul lui!”

Zeule Nergal, nu-i tulbura sufletul! Și trupul lui încă să se odihnească în pace și trimite-i mângăiere și frumoasei femei asiriene și celor doi mici copilași, cari degeaba mai așteaptă reîntoarcerea domnului și părintelui lor, în palatul lor de marmură din Babilon...

promuțat națională românească. Cea din urmă ne-o impune legea nescrisă a poziției noastre de conducători, iar despre cea dintâi avem chiar lege pozitivă în Conc. prov. I. T. VII. c. 1. Pentruca să dăm probe despre cultivarea noastră în senz teologic și pentru a se convinge Superioritatea de curgerea acestei cultivări în alvia dreaptă, are la îndemână examenele prosinodale.

Idea introducerii prosinodalelor în Bis. noastră s'a lansat prin convocatorul sinodului arhid. din 1909, dar s'a frânt de opoziția unitară a clerului. De atunci vederile s'au mai schimbat, spiritele, cel puțin în parte, sunt mai puțin rezistente, totuși e de știut, că în chipul cum s'a pus chestia în rândul trecut și acum ar fi „neavenită“, precum neavenită va fi încă multă vreme obligativitatea lor. E timpul suprem însă să împământenim acest soi de examene cu oareși cari restricțiuni, cu anumite îndatoriri și în sus, nu numai în jos și cu o tendință pastorală, practică și românească. Mai sus citata deciziune conciliară obligând pe preoți a se cultiva în științele teologice, otărește din cuvânt în cuvânt și aceste: „Sinodul așteaptă dela toate Ordinariatele, ca la conferirea beneficiilor bisericești și la împărțirea diferitelor ajutoare... să fie cu destinsă considerațiune la nizuințele de ulterioară perfecțiune științifică, dovedite de concurenți în restimpul serviciului lor“.

În spiritul acestei deciziuni cred, că s'ar putea familiariza clerul nostru cu prosinodalele. Cine ar putea invoca motive acceptabile în contra unei otăriri care ar atatori: „cine vrea să fie promovată la beneficiul din clasa cutare, trebuie să treacă atâtea și atâtea examene prosinodale cu nota cutare și cutare?“ ori: „la concurs se admit numai preoții cari au prestat cu succes (eminent, bun sau îndestulitor) examenele prosinodale?“ Știind că oamenii pururea sunt prepuitori e bine să fim cu ochii în patru și să se iee măsurile de lipsă, că suspiciunile să fie prevenite; cea ce s'ar putea obține cam pe lângă modalitatea aceasta: prosinodale s'ar ținea din 4—4 sau din 5—5 ani, totdeauna premerse de un sinod arhidiecezan, care luând știre despre cei însinuați la examen ar esmite din caz în caz o comisiune examinătoare alcătuită din profesori seminariați și din cel puțin încă pe atâtea protopopi (eventual și câțiva preoți) cu vot deciziv; astfel s'ar tâmpi ascuțitul legăturilor cari fac inoelnică eficacia prosinodalelor și au contribuit în mare măsură la formarea rezistenței din anul 1909¹⁾.

Pe lângă măsurile aceste putem trage nădejde de împretinirea preoțimii cu sistemul prosinodalelor, cari în felul arătat mai sus în cazul cel mai rău vor fi de introdus chiar și în contra unei hotăriri negative a sinodului arhid. când știm bine că cheia înaintării în oficiu aproape la toate carierele este trecerea unui sau mai multor examene;

¹⁾ Când se trata punctul acesta în sinodul unui protopopiat, acum 4 ani, protopopul inzistă din răspuseri pe lângă el, argumentând mai ales cu avantajul acela, că rezultatul examenului prosinodal ar fi dătător de ton la conferirea parohiilor și așa nu vom mai avea anză a ne căi de promovarea favoriților. Un preot intrerupe: „Ne vom căi de examinarea favoriților!“ și răstoarnă toată pleoaria șefului, care, vezi bine, era neficace și fără intreruperea aceasta.

asta are loc cu deosebire atunci, când oficialul dorește să se urce în vre-o categorie nouă, cum ar fi la noi protopopia.

Restricțiunile de mai sus vor slabi de sigur intenzitatea opoziției ce ar desvolta altfel chiar și contrarul cel mai înverșunat al prosinodalelor, dar la rezistență totuși trebuie să ne așteptăm. Aceasta va fi urmarea groazei, nu tocmai nelegitime, stărinite în sinul nostru de colosul teoretic înmagazinat în studiile seminariale. Obiectul prosinodalelor însă ar fi să fie din partea teoretică numai strictul necesar având ele de scop a examina nu într'atâtea că oare respectivul are depozit de subțilități teologice, cum s'ar zice „dobă-i de carte“, ci mai vârtos să cerceteze, că are el atâtea cunoștințe teoretice câte îi sunt neapărat de lipsă, și că are darul de a le aplica corect, spre folosul Bisericii. Pond deosebit ar fi a se pune în cele teoretice pe punctele controversate, pe adevărurile atăcate de dușmani, pe combaterea acestora, pe cunoașterea cât mai temeinică a sf-ei Scripturi, iar unele din acele studii, cari în Seminar sunt tratate secundar, la prosinodale ar putea juca rol principal, cum sunt: Liturgica, dreptul civil, economia șcl. Preocupație așiderea de frunte a examenelor acestora ar fi câștigarea unei informații sigure despre acea, că în ce măsură cunoaște preotul chestiile actuale, problemele cari agită Biserica în prezent (în prezentul examenului) și cu ce desteritate pricepe să și poarte slujba în raport cu spiritul creștin negreșit, dar armoniat, pe cât este ertat, cu spiritul vremii. Cumcă problemele culturale și sociale, nu tocmai inerente statului clerical dar nedespărțite de un popă românesc, încă s'ar putea și ar fi bine, să cucerească teren cuviincios, apare din situația noastră de unicii povățuitori ai turmelor noastre pe toate căile.

Prin atari și prin alte condiții găsite ca bune de cei cari doresc progresul cultural-științific al clerului nostru s'ar putea induleci ideea examenelor prosinodale așa cât să afe destui partizani, pentru a o face să triumfeze încă în anul curent la sinodul arhidiecezan. *Vas. Cerghizan.*

Din Sălaj.

Sălajul prin poziția sa geografică are rolul de sentinelă a obiceiurilor, a purității limbii și a portului românesc. Poporul român așezat pe plaiurile aceste e spus la grele ispite din partea masei covârșitoare a ungririi cu care e în atingere zilnică. Par'că aceasta coatingere și tristețe ei urmări voiesc a le spune ordurile pline de jale ale poetului Eminescu:

„Iar când vin cu drum de fier
Toate cântecele pier...“

Conducătorii firești ai poporului conștii de toate ce să întâmplă, din resputeri luptă spre a împiedeca să „nu piară cântecele“, ci să se sporească zelul de a face ori ce pentru ale noastre... Prelegeri populare în cadrele „Astreii“, ținute de învățății clerici, reprezentații teatrale împreunate cu dans spre a păstra și a întări iubirea față de tot ce e român, etc. sunt la ordinea zilei... Iar culmea la toate acestea s'a ajuns la sărbătoarea Adurmirei Maicii Dului, când pentru reținerea poporului dela locurile de pietate străine s'au aranjat în toate părțile lo-

cuite de Români reprezentații teatrale, petreceri etc. cărora le-a premers frumoase procesii în satele vecine împreunate cu parclise ale Maicii Dului. E de lăudat între altele ținuta comunei fruntașe Giurtelec, unde țărani dimpreună cu inteligenții din loc și jur au dat lumii dovezi, că sunt convingși că numai cu puteri unit vor putea înainta în bine. Se vede întărită aceasta afirmare și prin aceea, că un frumos buchetăș de drăgălașe domnișoare și domni tineri, — fice și fii de preot formând o trupă de diitanți sub conducerea Dului Munthiu predau o pieză bună țărănească. Succesul avut fie-le bold și pe viitor!

Munca serioasă se începe reslătită pe sate; toți muncesc pentru binele comun și suntem convingși că, Dumnezeu ferească-ne — de ne-ar ajunge ceva grea pacoste ne-ar afla bine pregătiți, ar da de piepturi de oțel. Ni-e dovadă la aceasta ținuta comunelor a căror veste pân'acum nu se prea auzea, dar mai nou, dau semn de o puternică și sănătoasă vieată.

Deviza ni-e: *să veghiăm zi și noapte nu cumva dușmanul să ne răpească tot ce avem mai scump.* E vremea ca jăratecul din cenușe să prindă flacăra! — L—u.

Dare de seamă și mulțamită.

Clericii de pe valea Hășdății, în decursul vacanței, s'au adevărit vrednici de încrederea și speranțele ce să leagă de ei, ca viitorii conducători ai acestui ținut. Ne mai vorbind de colindările din sat în sat făcute spre luminarea oropsitului popor ținând conferențe sub scutul „Asociațiunii“, ca un semn de dragoste și muncă culturală, au aranjat la 3 Aug. în Petridul de jos — în favorul bisericii ce se va ridica — o frumoasă petrecere de vară împreună cu producțiune teatrală. Ascultând glasul acestor tineri, inteligența din jur a grăbit într'un număr atât de frumos încât a fost asigurat atât succesul moral, cât și cel material.

S'a jucat comedia Mareu Vistavoiul. Publicul a rămas încântat de rolurile admirabil interpretate a dșoarelor Otilia G. Balinth și Olimpia Belu, precum și de a d-lui Ioan Crișan. Dl Petru Feneșan ne-a declamat într'un ton dulce din Vlahuța, iar dl Ion Belu a predat cu multă măestrie un monolog.

Dat fiind, că petrecerea s'a ținut în favorul nou edificândei bisericii, îmi țin de plăcută datorință a mulțami zeloasei „trupe“ pentru concursul dat într'un scop atât de nobil, precum și onorațiilor domni, cari au binevoit a contribui cu obolul lor atât de prețios.

Au suprasolvit următorii: Iosif Costin, protopop Turda, 7.60 cor; Ioan Bucur, v.-protopop Indol 5.60 cor; Dr. George Pătăcean adv. Turda 5 cor; Dr. Virgil Cenariu medic Turda 2.60 cor; Aug. Pop inv. Măgura, Ad. Lupu din Pedrid câte 2.40 cor; Diomid Bedeleian inv. Lupșa 2 cor; Iuliu Petricaș Petridul de mijloc 1.80 cor; Bazil Murășan, preot Badiu 1.60; Emil Fărcășan, Iosif Florian preot Sălcea câte 1.40 cor; Romul Peștean și Vas. Gerzon subnotar Petrid câte 1 cor; Brut Ovidiu Vlăsa teolog, Vas. Murășan stud. med., Iuliu Hărșan și Dr. Ioan Sârbu, adv. Turda câte 80 fill; Dșoara Cornelia Tămaș, Ciurila; Benjamin Pop Lupu preot, Tăureni; N. N.; Carol Ignat preot

Patridul de mijloc; Leon Mihaesşe subnotar, Iara; Dna Aurelia Giurgiu preuteasă Sălişte; şi Ioan Nicoară preot Sănd, câte 60 fill; Nicolae Moldovan preot Comiţig 40 fill. şi N. N. 20 fill.

Intratele au fost: 164.10 cor; spesele: 124.97 cor. rămânând un venit curat de 38.13 cor.

Patridul-de-jos la 5 Septembrie 1913.

Adrian Costin
preot

Reviste.

Atentat împotriva lui Enver-bey. Comandantul oştirei turceşti din Adrinopol Enver-bey a fost în zilele acestea uşor rănit de un glonte. Ostilităţile dintre cele două partide turceşti: turcii bătrâni şi tineri, nu voesc să se potolească nici după succesele din urmă ale oştirii turceşti, după recucerirea Traciei şi Adrianopolului. Cu ocaziunea sărbătorilor Beiram s'a iscat o serioasă încăierare între oficerii turci, care a avut un tragic sfârşit. Cerkew Abuk paşa a scos într'un moment revolverul şi a tras asupra lui Enver-bey, pe care l'a vulnerat la mână. Incidentul a fost signalul încăierării generale. S'a iscat o înverşunată luptă de revolvere, pe urma căreia au rămas 4 ofiţeri morţi şi 25 vulneraţi.

Congresul nemeşilor din Cluj. Duminecă în 7 August s'a ţinut adunarea proprietarilor maghiari în Cluj, la care au luat parte toţi proprietarii mai de seamă şi o mulţime de simitâţi politici ungureşti din Ardeal. Adunarea a fost prezidată de baronul Bánffy Ernő, care în vorbirea de deschidere a zis, că scopul acelei întruniri este apărarea împotriva acelei tendinţe, care urmăreşte scopul de a desmoşteni elementul maghiar. Expozeul situaţiei agronomice ardelenesti l-a făcut contele Bethlen István, care într'o vorbire de aproape două ore a arătat în ce hal sunt marii proprietari maghiari din Ardeal. În propunerea făcută adunării a cuprins dorinţele nemeşilor, pe cari le vom înşira şi noi îndată ce vom avea textul autentic al acestor propuneri. A mai vorbit între alţii şi Meskó Pál, care a zis între aplauzele celor de faţă: »Guvernul e dator, ca să ne îplinească aceste, deoarece nu se poate pune împotriva noastră şi dacă se pune îl sdrobim«.

Adunarea generală a Reuniunii de misiuni sacre a preoţilor arhidiecezani.

Aducem la cunoştinţa Veneratului cler, că Reuniunea de misiuni sfinte a preoţilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, în sensul §. 15 şi 16 din statute, îşi va ţine adunarea generală în 18/5 Sept. 1913 la Blaj (în Seminarul teol.) la orele 10 din zi cu următorul program:

1. Deschiderea adunării. 2. Alegerea membrilor în comisiunea verificatoare. 3.

Constatarea membrilor prezenţi. 4. Raportul secretarului. 5. Raportul casarului. 6. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor de sub 4 şi 5. 7. Hotărîre asupra proiectului comitetului pentru modificarea statutelor şi a altor propuneri, cari se vor înainta comitetului până în 16 Septembrie a. c. 8. Inchierea părţii administrative. 9. Citirea unei conferenţe. 10. Meditaţie. 11. Mărturisirea sacramentală a celor prezenţi.

La această adunare sunt invitaţi toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Blaj, din şedinţa conzistorială, ţinută la 26 August 1913.

Diverse.

Din cauza sf. sărbători de Joi — Tăierea Capului sf. Ioan Botezătorul — nrul proxim al foii, va apărea Sâmbătă seara.

Iubileu de 25 de ani a preoţiei. Preasfinţia Sa episcopul Dr. Vasile Hossu a împlinit în 28 Aug. a. c. 25 ani dela hirotonirea sa întru preot. Fiind atunci bolnav în sanator în Pesta clerul gremial în frunte cu Rs. Ioan Georgiu prepozit s'a ţinut de datorinţa a se prezenta Duminecă în 7 Sept. a. c. înaintea Preasfinţiei Sale şi a-l felicita.

Rs. Ioan Georgiu arată în cuvinte a-lese vredniciile Preasfinţiei Sale şi norocul ce-l are eparhia Gherlei, — cea mai mare în provincia metropolitană şi în urmăre şi cu cele mai multe lipsuri, având de cap al său pe Preasfinţia Sa.

II. Sa răspunde emoţionat cu lacrimi în ochi exprimând-şi mulţumita pentru aceasta manifestare de dragoste, care îi cade cu atât mai bine cu cât sunt în viaţa omului unele momente triste, când oamenii nu-i pricep şi nu vrea să-i priceapă intenţiunile bune. În toată viaţa n'a fost condus de alte intenţiuni decât a lucra pentru mărirea bisericii şi a neamului. Cu aceste intenţiuni a venit şi la Gherla. Se bucură, că a aflat aici inimi, cari-l pricep şi se silesc să-l priceapă. Cere sprijinul tuturor pentru a putea îndeplini programul, ce a luat, când a venit la Gherla. Vrea să întărească eparhia asigurându-i instituţiunile de creştere. Înţelege sub aceasta nu numai zidurile ei şi ajustarea internă şi spiritul. Aceasta îi va fi acum prima grijă.

După aceasta s'a întreţinut cu afabilitatea-i cunoscută câteva momente cu cei de faţă.

În 21 Sept. a. c. (Sta Mărie mică) se împlinesc 10 ani, de când a fost consacrat de episcop, iar în 27 Sept. (Ziua s. Cruci), de când a ocupat scaunul ep. în Lugoj.

Serbările naţionale din Bucureşti nu se vor ţine. Serbările, cari au fost anunţate la începutul lunii Septembrie în Bucureşti, nu s'a vor ţine. Relativ la oprirea acestor serbări prefectul poliţiei Capitalei, a publicat următorul comunicat: »Prefectura poliţiei Capitalei, aduce la cunoştinţă generală, că ministrul de interne, cu ordinul Nr. 50.870, ne face cunoscut că n'are cunoştinţă despre serbările naţionale, anunţate a avea loc în Bucureşti, puse la cale de un comitet organizator şi nici n'a dat vre-o autorizaţiune pentru asemenea serbări. Aceasta e în conformitate şi cu dispoziţiunile serviciului sanitar.

Floarea Betuliei. — Minunatul roman cu subiectul biblic, din care reproducem un capitol la foia de azi, se poate comanda şi dela librăria noastră. Preţul: 1.80 cor + 10 fil. porto.

Pentru combaterea epidemiei de holeră. Din Bucureşti s'a anunţă, că M. S. Regele Carol a semnalat decretul prin care se deschide pe sama ministerului de interne (direcţia generală a serviciului sanitar) un credit extraordinar de 500,000 lei pentru combaterea epidemiei de holeră.

Turneu artistic. Artistul dramatic dl Victor Antonescu cu o trupă formată din cei mai buni artişti dela Teatrul naţional din Bucureşti şi alte teatre din Capitala României — cu permisiunea ministrului ungar — va începe un turneu artistic prin Ardeal şi Ungaria. Turneul se va face în modul acesta: Sibiu, Blaj, Orăştie, Sebeş, Alba-Iulia, Făgăraş, Braşov, Arad, Brad, Abrud, Oradea mare, Baia mare, Lipova, Beiuş, Caransebeş şi Lugoj. Repertoriul va fi compus din pieze de Caragiale, Alexandri etc. O parte din beneficiul turneului va fi destinată pentru fondul ziaristilor.

Trupa numără între actori pe marele Iancu Berzeanu, pe C. Mărculescu, pe dna Ciuculescu, M. Antonescu şi alte talente remarcabile.

Publicul nostru îi va primi cu drag pe aceşti distinşi oaspeţi.

Apel. »Agraria« societate pentru valorizare de produse în Huedin (Bánffihunyad) face un apel calduros către toţi preoţii, învăţătorii şi fruntaşii noştri, cerându-le binevoitorul sprijin, ca societatea »Agraria« înfiinţată în 1 Septembrie 1912 să ia un avânt mai mare trecând în societate pe acţiuni, așa că afară de negoţul de ouă — cu care s'a ocupat în anul de praxă — să îmbrăţişeze şi alţi rami de economie ca: negoţul cu bucate, stupăritul raţional, prăsirea galişelor de soi şi exportarea acestora, mijlocirea vânzării de lână, poame şi alte produse întrecătoare ale poporului nostru.

Spre atingerea acestui scop, lansează ideea, ca în fiecare comună să se înfiinţeze câte un consorţiu (cooperativă) sau chiar întreprinderi surori cari să steie în legătură directă cu centrul de unde vor primi desluşirile şi instrucţiunile necesari.

Transformarea societăţii pentru valorizare de produse, în societate pe acţiuni eventual se va face în 1 Ianuarie 1914 contemplându-se un capital social de circa 100,000 Cor. şi că o acţiune va avea preţul de 50 cor. anume ca şi ţărănimă să poată lua parte activă la aceasta mişcare economică şi de așa mare însămnătate. Modul de solvire a capitalului social e contemplant a se face în condiţiuni foarte favorabile. La subscrierea listei fiecare acţionar va avea să solvească 2 cor. taxă de înscriere şi 30% a preţului unei acţii adică — 15 cor. —, total deci 17 cor. Preţul restant de 35 cor. este proiectat să fie plătit în 5 rate 1/2 anuale à 7 cor. dar şi acestea vor trebui plătite numai la cazul, când nu se vor putea depura din venitul curat ce se va realiza la fiecare încheiere.

Din cauza transformării societăţii, în societate pe acţiuni, conducerea »Agrariei« invită la o consfătuire ce se va ţine în Huedin Marţi în 14 Octombrie 1913 edificiul »Vlădesei« societate pe acţiuni.

Aceasta întreprindere merită a ne scăpa avutul strămoşesc din ghiarale hrăpăreţilor, o întimpinăm cu simpatie şi o recomandăm cu toată căldura cititorilor noştri rugându-i să-i dea tot sprijinul.

Patriarhul sârb de Carloveț Lucian Bogdanovici dispărut. De câteva zile toată presa dela noi e alarmată de dispariția patriarhului sârb din Carloveț Lucian Bogdanovici. Patriarhul din 13 August se afla în stațiunea balneară Gastein din Austria, când luni, în săptămâna trecută, a dispărut fără urmă în munții Tauern unde pleoase în excursiune nefsoțit de nime.

Personalul hotelului văzând, că patriarhul nu s'a întors la hotel nici Marți, a făcut cazul cunoscut poliției, care Miercuri a pornit o expedițiune pentru căutarea lui, dar acea s'a întors fără de al afla.

Despre cauzele dispariției circulă deosebite versiuni. Unii susțin, că va fi alunecat în vre-o prăpastie, alții, că s'ar fi sinucis, părerea generală e însă, că patriarhul a căzut jertfă unui atentat politic. Aceasta se bazează pe declarațiunile consilierului ministerial Ioanovici, care susține că: „Bogdanovici nu s'a nenorocit, nu s'a sinucis, ci a fost asasinat. Dacă s'ar fi nenorocit căzând în vre-o prăpastie, expediția trimisă în căutarea lui, ar fi trebuit să-l afle. Sinucigaș n'a putut fi, deoarece dispune de un milion de coroane venit anual. Bogdanovici a avut mulți inimici sârbi și e probabil, că a fost repus de mâna, care a atentat la viața lui Skerlec.”

De altă parte telegrame din Viena spun, că după știrile sosite din Gastein, în râul Ache, ce curge aproape de Gastein au aflat pălăria dispărutului patriarh Bogdanovici, și așa pe dreptul se susține, că patriarhul a căzut în apă și s'a înecat. Pentru căutarea lui s'a pornit cercetare.

Necrolog. † Aurel David fiul preotului nostru din Panticu a repausat în e-tate de 2 ani în 2 sept. la casa părintească.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

In românește de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare). (5)

Acesta suferi cu paciință. Se batjocorea cu crișmarul ca și mai înainte. Lydon înse deodată se infurie. Prinse de grumaz pe omul cel puternic, încât acesta își pierdu îndată echilibrul. Căzu la pământ ca o stâncă.

Dacă birtașul ar mai fi rămas în poziția aceea câteva minute, n'ar mai fi avut lipsă de ștreangul ce i-l recomandase Lydon. La sgomotul, ce s'a ivit din odaia vecină grăbi o femeie, de o statură înaltă, cu niște mâni vânjoare, încât chiar și un gladiator le-ar fi putut invidia. Era soția birtașului. Ea luase parte în mai multe rânduri la emulările în trântă, ba numele ei era cunoscut chiar și împăratului. Văzând pericolul, ce amenința pe bărbatul ei, se repezi la gladiator. Il apucă de subsori și-l ridică de pe bărbatul său. Gladiatorul însă sugruma mereu pe birtaș.

Ceialalți gladiatori priviau liniștiți. Unii dintre ei, își frecau mâinile.

— Habet, (a căpătat destul) habet — zise unii.

— Non habeo (n'am căpătat) mincinoși ce sunteți! — strigă birtașul, împingând pe gladiator. Apoi se ridică de nou, deși era plin de sânge. Se întoarse la rivalul său, ce se lupta cu amazona puternică.

— Cerem luptă egală — strigă gladiatorii. Unul să se lupte în contra unuia! Incunjurară pe Lydon și pe birtașul și n'au permis ca și birtașul să se amestece între ei.

Lydon voia să se scape, pentru aceea își întinse mâna la brâu și-și scoase pumnul. Stratonice văzându-l infuriat, se retrase.

— Zeilor! — strigă — are arme ascunse! Asta-i omenie? O face asta un om cinstit, un gladiator? Desprețesc pe un astfel de mișel!

I-l privi încă odată lung și se grăbi la soțul ei, ce se afla într'o situație disperată.

Birtașul era deja de mult dedat cu atari lucruri și și-a venit numai decât în ori. Se bucura, că a scăpat cu viața. Măsură cu privirea pe contrarul său și începu să-l laude.

— Îți spun, pe Castor, ești un fecior brav și puternic, dă mâna!

— Bravo, Burbo, — zise gladiatorii, — ești un fecior brav. Lydon, întinde-i mâna.

— Pe Hercule — zise birtașul — așa poate să simtă numai un gladiator. Ce poate face o creștere bună! Nici un animal sălbatic n'ar fi mai crudel.

— Animalul selbatic? Nebunie! Animalele nu pot revaliza cu noi — strigă Tetraides.

— Ș'acum — zise Stratonice — după ce v'ați împretinit de nou, rămâneți în liniște, căci niște prietini și binevoitori, voesc să vă cerceteze aici. Ei mai bucuroși privesc la lupta voastră aici, decât în așteptu. Ei totdeauna vin aici pentru că noi primim între noi numai pe cei mai distinși gladiatori; societatea noastră e societate aleasă.

— Așa zău — întări Burbo, aducând o cupă de vin — acela care câștigă atâtea învingeri ca mine, trebuie să protejeze pe cel mai viteaz. Bea scumpul meu Lydon, zei să-ți dea și ție bătrânețe ca mie.

— Pst — zise Stratonice soțului său — Calenus chiar acum se furișă pe poartă în secret, desigur aduce bani.

— În adevăr? Atunci merg la dânsul. Tu griji câte amfore de vin se petrec, ca nu cumva să ne înșale. E drept că sunt oameni de cinste, dar noi birtașii trebuie să grigim, cu toate acestea.

— De mine nu fi îngrijat — zise femeia.

Burbo se depărtă liniștit.

— Binefăcătorii aceia vreau să se convingă despre puterile noastre? — întrebă Niger. De unde știi vestea aceasta femeie?

— Dela Lepidus. El aduce pe Clodius, care totdeauna câștigă rămășagul și pe Glaius tinărul grec.

— Cine o să câștige rămășagul? — Tetraides. Mă prind pe douăzeci de sesterții, că Clodius ascultă de mine. Ce zici Lydon?

— De mine ascultă — răspunse acesta.

— Nu; de mine — mormăi Sponis.

— Nemernici, voi credeți că ține mai mult la voi decât la mine? — zise uriașul Niger.

— Părerea mea e, că mai ușor pot să suport lupta cu leul; eu care am scăpat chiar și din ghiarale tale, — răspunse Lydon.

— Spune-mi — zise Tetraides — unde-i servitoarea ta? Fata aceea oarbă, pe care demult n'am văzut-o.

— Ne-am îndatinat a o trimite prin oraș să vândă flori și să cânte pe la doamne. În felul acesta câștigă cu mult mai mult, decât să servească la singuratici.

— Ascultă numai Stratonice, cum ai ajuns în posesiunea fetei acesteia? Ar fi mai potrivită să servească la vre-o matroană romană, ca fată în casă, decât să fie servitoare la voi.

— Ai dreptate, și nu peste mult vom și perde-o. Întrebi cum ajunse la noi? Staphila, sclava noastră murise, ceea ce pentru noi a fost o pierdere enormă. M'am dus deci la târg să cumpăr alta. Sclavele, fiind foarte scumpe, mi-am și luat gândul dela ele, și în cale spre casă, un comerciant mă smânci de mână. „Femeie — imi zise — așa-i, că ai dori o sclavă ieftină? Aici este una, cu care ai putea face fârg bun. E foarte tinără, aproape copilă numai, dar e cuminte și ascultătoare, lucră frumos lucruri de mână și e o fată din familie”. — „De unde-i?” — l'am întrebat. „Din Tesalia” — răspunse comerciantul. Știam că tesalienii sunt sprinteni, dar totuși au o natură blândă. Bine, zisei comerciantului, voi vedea fata. Și atunci era ca și cum o vedeți acum, doar cu ceva mai mică și mai tinără. Părea umilită. L'am întrebat cât cere pentru ea? Fiind ieftină, am plătit-o îndată. Comerciantul mi-o aduse în casă și dispăru. Vă puteți închipui, cât de mult m'am năcăjit, când observai, că fata era oarbă. Comerciantul a fost de sigur un șarlatan. M'am luat după el la poliție, dar nu l'am mai putut afla. Miserabilul dispăruse. Am venit acasă mâniașă și am certat și fata, măcar ea sârmana nu era de vină, căci era oarbă de naștere. Incetinel începui a mă mulcomi și m'am împăcat cu situația. E adevărat, că nu-i așa bună de lucru, cum fusese Staphyla. O foloseam mai mult, trimițându-o prin oraș. Dimineața când veni acasă, aduse o mână plină de sesterții, spunând că i-a câștigat din vânzarea florilor din grădini. Atunci credeam că zeii ne-au binecuvântat cu ea. De atunci începând i-am permis să facă după voia ei. Își umplea corfa cu flori, impletia din ele cununi după forma celor din Tesalia. Clasa cultă iubea atari cununi și le plătia și mai scump. Ea aducea acasă întreg câștigul, ceea ce altă sclavă abia cred că ar fi făcut. Astfel lucrurile economice le îndeplinesc eu. Din câștigul ei, putem cumpăra, nu peste mult, încă o sclavă. Sunt convinsă, că comerciantul din Tesalia cumpărase pe oarba asta dela niște oameni de omenie. Pe lângă pregătirea cununilor, știe cânta cu vocea și cu citera și cu acestea iarăș câștigă binisor.

— Nu-mi ciotrica atâtea femeie, mi bine adu-mi mâncarea, sunt foarte flămând — zise Sponis.

— Și eu — adause Niger, — ascuțindu-și briceagul pe mână.

Amazona eși în culină, de unde nu peste mult se reîntoarce cu o farfurie plină cu carne friptă. Gladiatorii se postară lângă masă, conzumară totul și se apucă de beutură.

Intr'aceea Burbo sta cu oaspele său în odaia dindărăt, din care un ambit îngust conducea la poartă.

Calenus era îmbrăcat cu un suman lung ce-i acoperia întreaga lui figură. Vorbea confidențial cu Burbo și nu-i mirare, deoarece era înrudit cu preotul Isidei. Calenus era născut din părinți săraci și onești. Fu crescut cu îngrijire și moșteni și ceva avere. S'a decis să intre în serviciul zeiței Isis, care ocupațiune era destul de cinstită în Pompei și aducea și venituri bunișoare.

Dintre rudeniile lui Calenus, în Pompei mai trăia numai Burbo, birtașul. Preotul adeseori se prezenta în haine mascate la gladiatorul pensionat. Cu toate că acesta era un om imoral, Calenus se simțea bine la el. Burbo număra pe masă un pumn de bani mărunți, pe cari îi aduse preotul numai mai înainte.

— Poți vedea — zise Calenus — la ce izvor de câștig ai ajuns prin mine. Poți să-mi fi mulțumitor.

— Îți și sunt mulțumitor cumnate — răspuse Burbo, vărsând banii într'o pungă de piele, pe care și-o ascunse la brâu. Îți spun pe Isis, Pysis, Nysis și pe toți zeii egipteni, că mica mea Nydia e adevărată baie de aur, e în realitate grădina Hesperidelor.

— Cântă ca o muză.

— E om miraculos, — zise Burbo. — Bea un litru de vin și spune-mi mai multe despre aceste lucruri secrete. Nydia e înfricată și nu vrea să tradeze nimic.

— Ca și mine — zise Calenus. — Eu încă am jurat, că nu voi spune nimic.

— Ai jurat? Ce ne pasă nouă de jurământ?

— Așa-i, dacă ar fi un jurământ simplu! Dar acesta!

Și bărbatul robust, ca un Hercules, se cutremură.

— Îți mărturisesc, că mi-e teamă nu într'atâta de jurământ — continuă după ce își goli cupa — decât de acela în mâinile cărui am depus jurământul. El mi-ar descoperi secretul.

În momentul acesta se auzi un sgot domol, ca și când cineva ar voi să deschidă ușa. Preotul se învâluie cu totul în haina lui.

— Nu te speria — zise stăpânul. El fata cea oarbă.

Nydia intră.

— Cum te simțеști fica mea — întrebă Burbo.

Fata, în loc de răspuns, căzu ca leșinată. Fața i-se schimbă mereu, pe urmă dădu un răspuns hotărît:

— Domnul meu! Poți să mă cerți sau să mă și bați, ori să faci ce vrei cu mine, dar eu nu merg mai mult în locul acela tu-grozitor.

— Ce zici, nemernico? — strigă Burbo înfuriat. Griji ce vorbești.

— Am spus! — răspuse fata.

— Ce? — urlă birtașul. Cum nu mergi? Te vom duce.

— Așa? Zeilor îndurați-vă de mine!

Voi merge chiar și la poliție să cer ajutor.

— Adu-ți aminte de jurământ! — zise Calenus.

Fata auzind aceasta se cutremură în tot trupul și începu să se roage:

— O, ce nefericită sunt sârmana de mine și începu să plângă cu hohot.

Va urma.

Despre vieața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Legea de a se cugeta a claselor culte, foarte potrivit o caracterizează francezul Maneuvrier. „Ce dorește omul cult? Scopul nizuințelor sale nu e altceva, decât un oficiu rău plătit, neînsemnat, fără viitor și perspectivă, unde îmbătrânește șezând pe un scaun, unde zilnic ia parte la o ocupațiune atât de neînsemnată, care nu e acomodată spre altceva, decât spre degenerarea succesivă a facultăților spirituale; unde în schimb însă, află aceea plăcere nespusă, că nu trebuie să se cugete, să voiască și să lucre. (Citat la Payot).

Lenea aceasta sufletească e foarte periculoasă și pentru vieața morală. Putem zice, că un astfel de om nici când nu se întreabă serios: de unde, unde merg, care-i scopul vieții mele? „Cei mai mulți oameni, ca și când și-ar fi pus de scop a trăi cât se poate mai fără gânduri“, aproape cu ochii închiși se târăsc spre eternitate. Spiritul nostru se ocupă cu atâtea lucruri, încât nu aprofundează nici unul. Superficialitatea aceasta e greșala noastră. Într'o singură zi, mintea elevului e împărțită în 6—7 părți; ziarele te poartă pe întreg rotogolul pământului. Dar aceasta e numai o parte a răului. Dacă acum, în veacul luminii, care și-a pus de scop cultivarea minții și a intelectului, trebuie să ne plângem de sterilitatea și superficialitatea vieții spirituale, ce să zicem despre neglijarea voinții, cu care nu se ocupă planurile de învățământ mai nouă? Voința e cenușotca educațiunii moderne. Dar nici nu m'am exprimat bine; unde neglijă cu totul educațiunea voinții, acolo nici nu poate fi vorbă de educațiune, acolo instruiază, dar nu educă. Adevărata educație consistă în cultivarea voinții. Rezultatul instrucțiunii moderne e numărul mare al oamenilor culți lipsiți de voință și de energie, pe cari abia patimile de-i mai pot aduce în mișcare, altcum oamenii moderni se înfioară de orice lucru, care pretinde osteneală. Semnul distinctiv al lumii culte e: slăbirea voinții. Și nici nu poate fi altcum, când profesorii și învățătorii noștri nu au timp să se ocupe cu partea mai însemnată a sufletului, cu voința. Ei ne spun: noi instruiăm pe elevi, părinții să cultive voința copiilor. Părinții de altă parte zic: pentru aceea am conezut pe fiii noștri învățătorilor, ca să le dea și educația de lipsă. Rezultatul e neglijarea totală a voinții. De aceea, mi-se

pare, că nici nu avem motive să ne fâlim așa de mult cu instrucțiunea de astăzi. De bună samă ar fi greșită educația, care s'ar ocupa numai cu trupul, iar de suflet n'ar avea nici o grijă. În forma aceasta am putea crește oameni-animale puternice, dar nu oameni culți. Asemenea e greșită în fundamentul ei și necompletă educațiunea modernă, care aproape exclusiv se îngrijește numai de minte, și neglijă voința. Rezultatul nu poate fi altul, decât slăbirea voinții și a caracterului. E lege fiziologică, că ochiul ce nu-l deprindem, care nu vede nici când lumina soarelui, își pierde facultatea de a vedea. Asemenea trebuie să degenereze și voința, dacă nu o deprindem.

Oare când vom ajunge să înțelegem, că oamenii cu voință tare, gata de lucru, sunt oameni în cari te poți încrede și oameni folositori? Slab trebuie să ne exprimăm despre veacul, care nici nu pretinde oameni întregi. Dar ce are a face voința tare și vieața curată, mă ve-ți întreba? Foarte mult, mai mult decât cugetă unii. Față de o voință slabă, trupul foarte ușor își impune poftele disordinate. Voință slabă și vieața curată sunt două lucruri incompatibile. Ar fi cea mai mare minune, când voința slabă ar putea să-și înfrâne dorințele trupului. Până când senzualismul nu e trezit, voința nu are de lucru. Venind însă ora ispitei și atacându-l patima senzuală, atunci voința debilă, nedisciplinată, de bună sama va fi învinsă. Cum se mână mielul la abator, așa se duce voința slabă în noroiul păcatelor. Băiatul mic nu poate fi ostaș, cu atât mai puțin poate fi luptător spiritual omul cu voință debilă, în care voința acum își trăiește anii copilăriei.

Știi ce-i conștiința de sine? Conștiința de sine se naște atunci, când sufletul privește în sine însuș. Singur omul are cunoștința de sine în întreaga lumea văzută. Prin urmare, conștiința de sine e un privilegiu, un semn distinctiv al omului. De aici urmează, că omul atunci trăiește ca om, când are această conștiință de sine.

Omul tinde spre cucerirea lumii întregi, dar ce folos, dacă nu ne putem cuceri pe noi înșine?

E lucru frumos, când cineva cunoaște cursul stelelor, privește în lumea misterioasă a microscopului, dar e mai frumos a cunoaște căile ce duc la suflet, dacă își examinează intimitățile sufletului, cu un cuvânt, dacă se cunoaște pe sine însuș. Orice să zică, nu este știință mai înaltă ca aceea, când sufletul așa zicând se desface în două; o parte e judecătorul, cealaltă acuzatul, și astfel după cercetare serioasă, ne cumpănim faptele, cugetele și dorințele sufletului nostru.

Mă plec cu reverință înaintea oricărei științe, care merită numele acesta, dar în mod deosebit iubesc științele naturale. Dacă e lucru plăcut a te ocupa și a studia lucrările unui Murillo sau Rafael, la tot cazul e cu mult mai plăcut a studia operile aceluia Măiestru pe care îl numim Dumnezeu. În natură se descopere știință dumnezească, putere dumnezească și artă dumnezească. Eu privesc natura ca pe o carte uriașă, în care dumnezeescul ei autor a scris cu corpuri cerești, cu pietrii, flori, animale, oameni în cea mai desăvârșită armonie. Citește în cartea mare a naturii, citește cât mai mult,

